

Моїсеєв Є.О., бакалавр спеціальності 184 Гірництво
Науковий керівник: Столбченко О.В., доцент кафедри охорони праці та цивільної безпеки.

(Національний технічний університет «Дніпровська політехніка» м. Дніпро, Україна)

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ ВІД НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ

Держава виступає основним суб'єктом організації соціального захисту працюючих громадян, особливо щодо охорони їх життя і здоров'я. Позиції, які досягнуто Україною в галузі обов'язкового соціального страхування, в умовах світової фінансової кризи зазнають серйозного впливу та змін. Протягом останніх років в Україні ведеться посилена робота, яка направлена на вдосконалення соціального захисту працюючого населення. У зв'язку з цим вважаємо за необхідне проаналізувати основні світові системи соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, з'ясувати їх переваги та недоліки, з метою застосування виявлених позитивних елементів і кращих традицій зарубіжних систем соціального страхування в подальшій розробці національної моделі соціального страхування.

Кожна соціально орієнтована держава гарантує своїм громадянам компенсації за нещасний випадок на виробництві або професійне захворювання. Проте безпосереднє створення та ефективність дії національних систем соціального страхування залежить від рівня розвитку країни, історичних передумов та вимагає індивідуального підходу. Світовий досвід свідчить про різноманітність організаційно-правових форм соціального захисту працівників від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання.

Способи організації цих систем залежить від ступеня участі держави в керівництві ними: від повного державного контролю до приватних страхових товариств, керівництво якими здійснюється безпосередньо членами цих об'єднань і профспілками. Проте зазначені системи об'єднує те, що вони знаходяться під контролем та захистом держави. Це пояснюється тим, що участь держави навіть в самоврядних системах дозволяє мінімізувати небажані явища, які виникають у випадках, коли системи управляються тільки державою або тільки на основі самоврядування. Для сучасного етапу розвитку систем соціального захисту є характерним значне поширення інститутів обов'язкового соціального страхування у світі, широке охоплення працюючих, надання різноманітних гарантій застрахованим у грошовій і не грошовій формах (медична й реабілітаційна допомога).

Сьогодні страхування від нещасних випадків на виробництві є одним із найрозповсюдженіших видів соціального страхування. З 167 країн — членів Міжнародної асоціації соціального забезпечення (МАСЗ) даний вид страхування розповсюджений в 137 країнах. З одного боку це обумовлено досить високим рівнем виробничого травматизму й професійної захворюваності в виробничій сфері більшості країн світу, важкими їх наслідками, а також необхідністю соціального захисту потерпілих на виробництві й членів їх родин, а з іншого – тим, що на наш погляд, соціальне страхування є найбільш ефективною формою соціального захисту постраждалих на виробництві. Проте на сьогодні лише 33,9 відсотка робочої сили по всьому світу захищено законами на випадок виробничих травм за допомогою обов'язкового соціального страхування. Навіть якщо включити охоплення добровільного соціального страхування і положення щодо відповідальності роботодавця, то тільки 39,4 відсотка робочої сили буде охоплено законами. На практиці

ж фактичний доступ до захисту від виробничих травм ще нижче в основному в зв'язку з недостатнім у багатьох країнах ступенем дотримання законодавства.

Отже можна виділити такі моделі захисту постраждалих на виробництві осіб: 1). Соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання (майже усі країни Європи, а також Японія, Ізраїль, Туреччина, Йорданія, Саудівська Аравія, Алжир, Єгипет, Малайзія, Південна Корея, В'єтнам, Бразилія, Канада, Чилі, Мексика, Венесуела, Куба та ін.). 2). Відповідальність роботодавця за шкоду, яка була заподіяна працівнику внаслідок трудового каліцтва (Азербайджан, Бангладеш, Швейцарія, Монако, Грузія, Казахстан, Шрі-Ланка, Марокко, Уганда, ЮАР, Ліван, Непал, Пакистан, Таїланд, Португалія (при настанні нещасного випадку), Фінляндія, Аргентина, Панама, Австралія та ін.) В більшості країн, в яких діє така система, роботодавці зобов'язані застрахувати свою відповідальність в державних або приватних страхових товариствах. 3). Загальне соціальне страхування (Нідерланди, Естонія, Угорщина, Сербія, Кувейт та ін.). Ця модель взагалі передбачає відсутність спеціальної програми страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань. В зазначених країнах потерпілі отримують компенсацію за загальною системою соціального страхування, незалежно від того, чи пов'язаний цей випадок або захворювання з умовами праці чи ні. В деяких країнах існує змішаний тип соціального захисту постраждалих на виробництві, який об'єднує соціальне страхування з добровільним або обов'язковим страхуванням відповідальності роботодавця (США, Данія, Китай, Великобританія, Лівія, Лаос, Індія, Іран, Сінгапур, Гонконг та ін.). Тенденції нашого часу такі, що в світі з кожним роком залишається все менше країн із приватною системою страхування нещасних випадків на виробництві. Чим більше країн переходять від відповідальності роботодавця, в якості основи захисту від виробничих травм, до механізму, заснованого на соціальному страхуванні, тим вище рівень захисту працівників. Враховуючи наявний досвід, можна зробити висновок про те, що у світовій практиці перевага надається системі державного соціального страхування. Таким чином, узагальнюючи світовий досвід функціонування соціального страхування, можна зробити висновок про те, що в кожній країні система соціального захисту працівників є унікальною та обумовленою багатьма локальними факторами.

Отже наша мета – врахувати позитивний досвід зарубіжних країн в цій сфері та знайти ту оптимальну модель соціального страхування, яка буде найефективнішою саме в нашій країні, з урахуванням її особливостей.

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що в кожній системі соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання є свої переваги та недоліки. Проте існуючі світові напрацювання дозволять в майбутньому уникнути багатьох помилок, і в найкоротший термін сформувати ефективно функціонуючу систему страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання в Україні шляхом вдосконалення чинного законодавства та прийняттям нових нормативно-правових актів.

Список використаних джерел:

1. EUROPEAN POLITICAL AND LAW DISCOURSE [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: [//dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/12300/1/Soloviov_261-266.pdf](https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/12300/1/Soloviov_261-266.pdf)